

ИЗЛОЖБА НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ "СТЕВАН СРЕМАЦ" НИШ

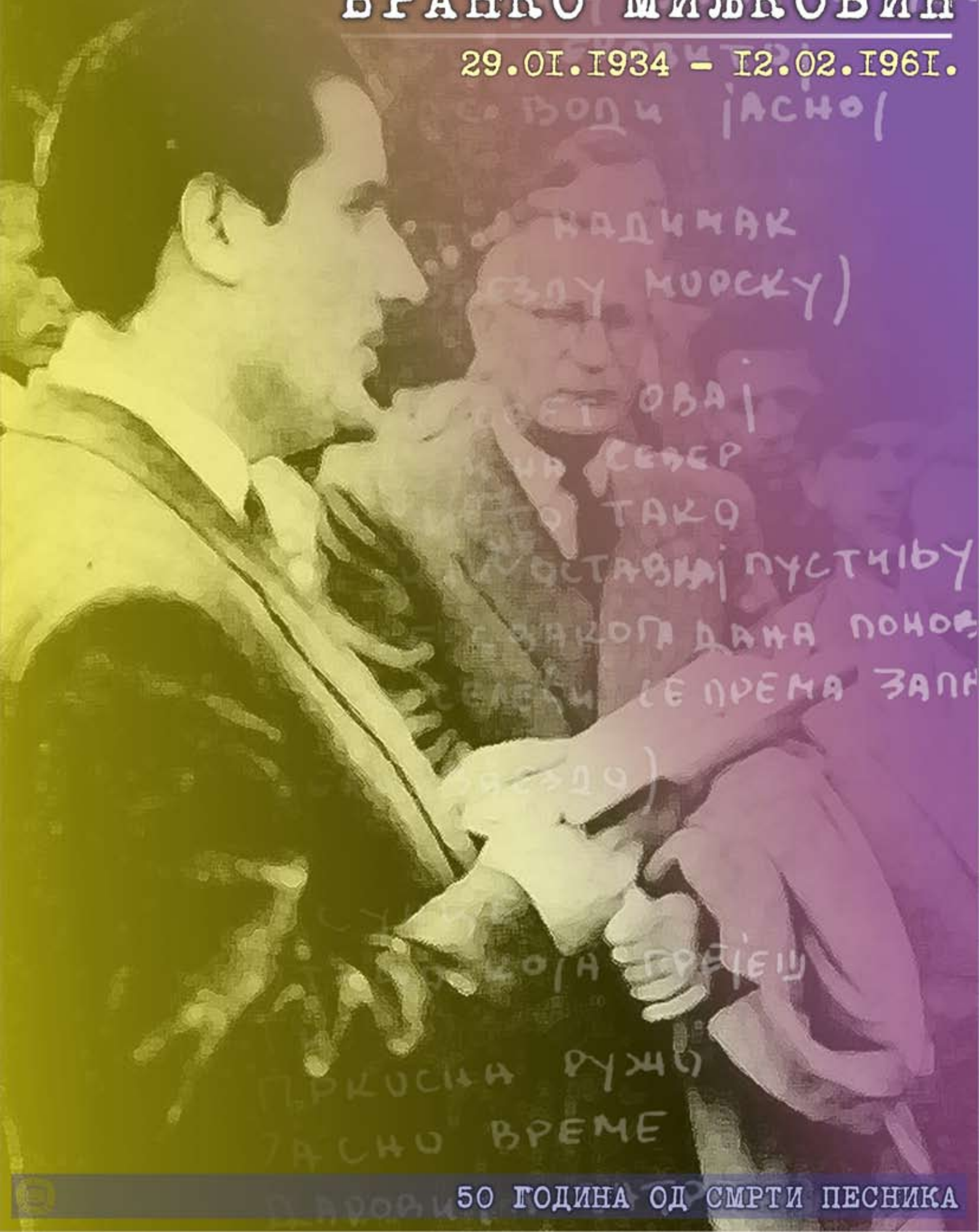
БРАНКО МИЉКОВИЋ
50 ГОДИНА ОД СМРТИ ПЕСНИКА

АУТОРИ ИЗЛОЖБЕ:
СУЗАНА СТАНКОВИЋ, МАЈА НОВАКОВИЋ
ДИЗАЈН - ЉУБИША БУЦА НИКОЛИЋ

БРАНКО МИЉКОВИЋ

29.01.1934 – 12.02.1961.

50 ГОДИНА ОД СМРТИ ПЕСНИКА

ХРОНОЛОГИЈА ЖИВОТА

1934. Бранко Миљковић рођен је 29. јануара у Нишу. Отац Глигорије родом из Гаџиног Хана, у Заплању крај Ниша. Мајка Марија родом из Дрниша, код Сплита.

1940 -1944. Прва два разреда основне школе похађао је у Нишу, а друга два у Гаџином Хану. Изблиза доживео ратне страхоте.

1945. У јесен се враћа из Гаџиног Хана у Ниш. Уписује се у први разред ниже гимназије. Из ових година потичу први запамћени, ђачки стихови.

1949. После положене мале матуре уписује се у вишу гимназију. На Миљковићево формирање у гимназији видан утицај имали су професор књижевности Драги Милосављевић и професор филозофије Фридрих Трој.

1951. Објавио прву песму у *Нишком гласу*. Изабран је за руководиоца обновљене књижевне дружине „Његош“.

1952. Успешно води књижевну дружину, проширује њен рад и покреће лист *Алманах*, који се умножава на шапирографу. У кругу младих песника које је окупио налазе се, између осталих, Гордана Тодоровић и Раде Војводић, У мање познатим београдским *Записима* и у нишким *Народним новинама* и *Гласу омладине* објављује песме. Потписује се породичним надимком из Гаџиног Хана: Бранко Калаварда.

1953. После положене велике матуре, од октобра је студент на Филозофском факултету у Београду, на чистој филозофији. Све време у школи изузетан ђак, он је и на испитима из филозофије добијао највишу оцену. У новопокренутом нишком часопису *Гледишта*, штампа песме „Раскид“ и „Зове се Јаворка“.

1954. Да би олакшао живот сину студенту, отац Глигорије купује скромну кућу и с породицом се из Ниша сели у Београд. Улица Ђорђа Кратовца 52, на периферији. У нишким *Гледиштима* објављује превод из Елијарове поезије. Касније ће уследити прилично велики број превода, нарочито песама француских и руских симболиста.

1955. Уз посредовање уредника Оскара Давича, београдско *Дело* објављује му у мајском броју петнаест песама. То је практично значило улазак међу признате младе српске песнике. У студентском часопису *Видици* штампа критике и есеје.

1956. Кратко време уређује *Видике*. Заједно с критичарем Драганом М. Јеремићем оснива групу неосимболиста.

1957. У педесет другом броју београдске *Младе културе* учествује у анкети о неосимболизму, заједно с Драганом М. Јеремићем, Божидаром Тимотијевићем, Милованом Данојлићем, Костом Димитријевићем, Драганом Колунџијом и Вером Србиновић. У издању београдске издавачке куће „Омладина“, излази му прва збирка песама „Узалуд је будим“.

1958. О збирци „Узалуд је будим“ повољно пишу у то време значајни и утицајни критичари. У књижевној периодици штампа прилично много критика и есеја,

1959. У коауторству с Блажом Шћепановићем објављује књигу родољубивих песама „Смрћу против смрти“, у издању београдског „Младог покољења“. Учествује на Трећем југословенском фестивалу поезије, борави на Охриду и пише песму „Балада“, посвећену охридским трубадурима. Загребачка Књижевна трибина награђује „Ариљског анђела“ као најбољу у часопису објављену песму. Постаје члан редакције „Књижевних новина“.

1960. Београдска „Просвета“ објављује му најзначајнију књигу „Ватра и ништа“. У исти мах загребачки „Лукос“ књигу „Порекло наде“. За „Ватру и ништа“ добио је у оно време престижну Октобарску награду града Београда. Путује у Француску, где је гост песника Алена Боскеа, сели се у Загреб, где је добио место уредника културе на Радио-Загребу.

1961. У листу *Дуга* кратким дописом, датираним 27. јануаром, одриче се своје поезије и жали што не може вратити Октобарску награду. У Загребу тада станује у Бјанкијевој улици 11. Ускоро затим, у ноћи између 11. и 12. фебруара, нађен је обешен у Ксаверској шуми на периферији Загреба. Сахрањен је у Београду, на Новом гробљу, 14. фебруара.

ЗА ОНЕ КОЈЕ ВОЛИМ

Узалуд је будим

Будим је због сунца које објашњава себе биљкама
због неба разапетог између прстију
будим је због речи које пеку грло
волим је ушима
треба ићи до краја света и наћи росу на трави
будим је због далеких ствари које личе на ове овде
због људи који без чела и имена пролазе улицом
због анонимних речи тргова будим је
због мануфактурних пејзажа јавних паркова
будим је због ове наше планете која ће можда
бити мина у раскрвављеном небу
због осмеха у камену другова заспалих између две битке
када небо није било више велики кавез за птице
него аеродром
моја љубав пуна других је део зоре
будим је због зоре због љубави због себе због других
будим је мада је то узалудније неголи дозивати
птицу заувек слетелу
сигурно је рекла: нека ме тражи и види да ме нема
та жена са рукама детета коју волим
то дете које је заспало не обрисавши сузе које будим
узалуд узалуд узалуд
узалуд је будим
јер ће се пробудити друкчија и нова
узалуд је будим
јер њена уста неће моћи да јој кажу
узалуд је будим
ти знаш да вода протиче али не каже ништа
узалуд је будим
треба обећати изгубљеном имену нечије лице у песку
ако није тако одсеците ми руке и претворите ме у камен

СМРТЈУ ПРОТИВ СМРТИ

Хроника

Првога дана помреше птице и змије настанише
гнезда и ветрове
Другога дана рибе изађоше из воде и вода отече
празна
Трећега дана шума је пошла према граду а града
нигде
Четвртога дана сазидаше ћеле-кулу од лобања
и шкргута
Петога дана шума је скупљала крај реке
обезглављене лешеве
Шестога дана мало ватре заљубљено налик на
сунце
Седмога дана не запевахе анђели
Осмога дана у понедељак први пут запева птица
од пепела и зид проговори

ТРАГИЧНИ СОНЕТИ

Почетак сна

Нека ме недостојног ветар обавије
Куло с врхом ван времена на коју дишем
Тесно је небу у птици птици још више
Моје издвојено око ван главе бдије.

Одузимам свету име да га у предстварност
скријем
Кад ништа не почиње јер нема места више
Кад ноћ од успаваних сила и смртоносне кише
Звери шумом уклете и мене сном убије.

Чистом ватром гоњен о шта ћу са оним
Што сам видео и чуо када ненађен роним
У простор пре речи где труне моја глава
Када летим и не мичем се ко човек који спава
Ружо без страха, сузо, одбегли ждрале,
Жалбо црних птица и тужне похвале?

НОЋ С ОНЕ СТРАНЕ МЕСЕЦА

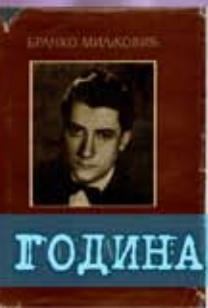
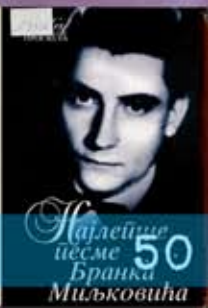
Орфеј у подземљу

М. П.

Не осврћи се. Велика се тајна
иза тебе одиграва. Птице гњију
високо над твојом главом док бескрајна
патња зри у погледу и отровне кише лију.

Звездама рањен у сну луташ. Сјајна
она иде твојим трагом, ал од свију
једини је не смеш видети. О сјај
на тебе њен док пада нек је и сакрију

ти ћеш наћи улаз два мутна пса где стоје.
Спавај, у злу је време. Заувек си проклет.
Зло је у срцу. Мртви ако постоје
прогласиће те живим. Ето то је
тај иза чијих леђа наста свет
ко вечита завера и тужан заокрет.

50 ГОДИНА ОД СМРТИ ПЕСНИКА

О Бранку Миљковићу

[Из књиге: Јован Деретић, *Кратка историја српске књижевности*, БИГЗ, Београд 1983.]

Нов нараштај песника, који се афирмише у другој половини 50-их година, дошао је на припремљен терен и већ на самом почетку показао низ предности што су им омогућиле брз продор у књижевност: знатну књижевну културу, познавање страних језика и светске поезије, негованост израза, овладаност разним песничким техникама, преурањену зрелост. У том нараштају јавља се неколико оријентација. Најизразитија је неосимболичка. Њој припада главни песник овог поколења Бранко Миљковић (1934-1961). Он је прекинуо живот у двадесетседмој години и тим чином снажно обележио своју поезију, која је од почетка била заокупљена мотивом смрти. Оставио је иза себе збирке *Узалуд је будим* (1957), *Порекло наде и Ватра и ништа* (обе 1960), и књигу родољубивих песама *Смрћу против смрти* (1959), коју је написао заједно с црногорским песником Блажом Шћепановићем (1934-1966). Писао је такође есеје и критике, преводио поезију с руског и француског. У целом том опсежном раду показао је неуморност и журбу али и уметничку дисциплину и самосвест. Миљковић је песник интелектуалац, уверен да је песма израз патетике ума, а не срца, да се она "достигне умом" и да изражава "стања ума", а не душевна расположења. По образовању философ, он је веровао да се могу препевати философски системи. Зато се враћао првим грчким философима, нарочито Хераклиту, доводећи у везу њихово учење о праелементима с модерном философијом бића. У песничком изразу тежио је да споји модерна истраживања с класичним захтевима, залагао се за савршенство као највећи идеал песме, сматрао да "нема велике поезије без строге и одређене форме", био врстан версификатор и један од обновитеља сонета у нашој послератној поезији. Одбојан према традиционалној субјективној лирици, он је на другој страни показао отвореност према неким другим традиционалним вредностима: неговао је социјалну и родољубиву поезију, надахњивао се мотивима и симболима из наше народне песме.

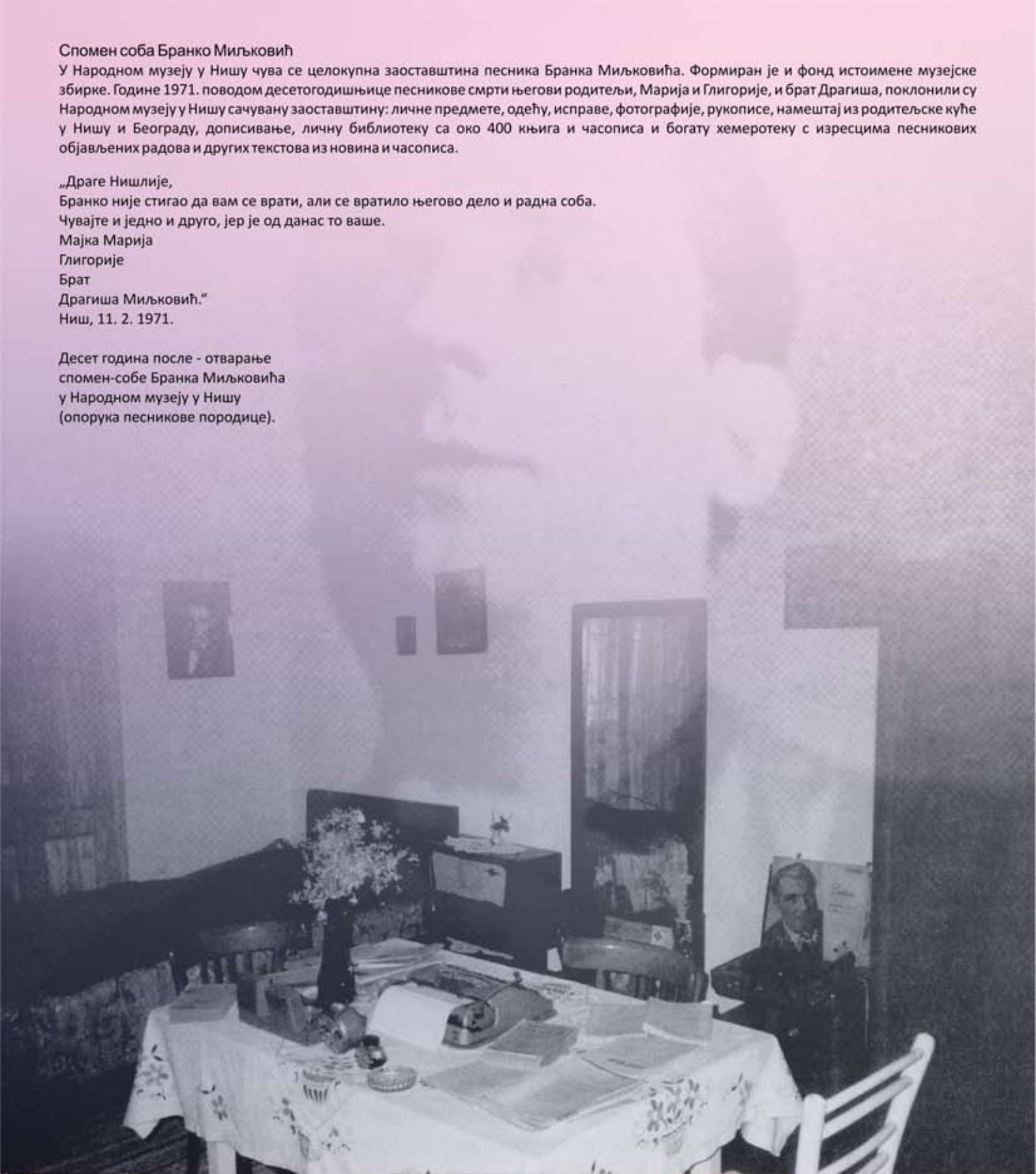

Спомен соба Бранко Миљковић

У Народном музеју у Нишу чува се целокупна заоставштина песника Бранка Миљковића. Формиран је и фонд истоимене музејске збирке. Године 1971. поводом десетогодишњице песникове смрти његови родитељи, Марија и Глигорије, и брат Драгиша, поклонили су Народном музеју у Нишу сачувану заоставштину: личне предмете, одећу, исправе, фотографије, рукописе, намештај из родитељске куће у Нишу и Београду, дописивање, личну библиотеку са око 400 књига и часописа и богату хемеротеку с изресцима песникових објављених радова и других текстова из новина и часописа.

„Драге Нишлије,
Бранко није стигао да вам се врати, али се вратило његово дело и радна соба.
Чувајте и једно и друго, јер је од данас то ваше.
Мајка Марија
Глигорије
Брат
Драгиша Миљковић.“
Ниш, 11. 2. 1971.

Десет година после - отварање
спомен-собе Бранка Миљковића
у Народном музеју у Нишу
(опорука песникове породице).

New
Writing in
Yugoslavia

50 ГОДИНА ОД СМРТИ ПЕСНИКА

